

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA ONA TILI TA'LIMIDA
TAFAKKURNI RIVOJLANTIRUVCHI TOPSHIRIQLARNING
AHAMIYATI**

Axmadjonova Tamanno Hasanboy qizi

tamannoaxmadjonova@gmail.com

*Qo'qon davlat universiteti 1-bosqich
tayanch doktoranti*

Annotatsiya: Ushbu tezis boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirishga qaratilgan topshiriqlarning o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Ona tili ta'limi nafaqat savodxonlikni, balki o'quvchining mantiqiy fikrlash, tahlil qilish va o'z fikrini mustaqil bayon etish qobiliyatini shakllantirishi lozimligi asoslab berilgan. Maqolada an'anaviy topshiriqlar va tafakkurni o'stiruvchi kreativ topshiriqlarning farqlari, shuningdek, dars jarayonida qo'llaniladigan amaliy usullar yoritilgan.

Kalit so'zlar: Ona tili, boshlang'ich sinf, tafakkur, mantiqiy fikrlash, ijodiy topshiriqlar, til va nutq, tahlil, sintez, kognitiv rivojlanish.

**ВАЖНОСТЬ ЗАДАНИЙ, РАЗВИВАЮЩИХ МЫШЛЕНИЕ, В
ОБУЧЕНИИ РОДНОМУ ЯЗЫКУ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ**

Ахмаджонова Таманно

tamannoaxmadjonova@gmail.com

Кокандский государственный университет

Аннотация: В данной статье анализируется роль и важность заданий, направленных на развитие мышления учащихся на уроках родного языка в начальной школе. Утверждается, что обучение родному языку должно формировать не только грамотность, но и способность учащегося логически мыслить, анализировать и самостоятельно выражать свои

мысли. В статье освещаются различия между традиционными и творческими заданиями, развивающими мышление, а также практические методы, используемые в процессе обучения.

Ключевые слова: Родной язык, начальная школа, мышление, логическое мышление, творческие задания, язык и речь, анализ, синтез, когнитивное развитие.

THE IMPORTANCE OF THINKING-DEVELOPING TASKS IN MOTHER LANGUAGE TEACHING IN PRIMARY GRADES

Akhmadjonova Tamanno Hasanboy qizi

tamannoaxmadjonova@gmail.com

1st year PhD student, Kokand State University

Annotation: *This article analyzes the role and importance of tasks aimed at developing students' thinking in primary school mother tongue lessons. It is argued that mother tongue education should form not only literacy, but also the student's ability to think logically, analyze and independently express his/her own thoughts. The article highlights the differences between traditional tasks and creative tasks that develop thinking, as well as practical methods used in the lesson process.*

Keywords: *Mother tongue, primary school, thinking, logical thinking, creative tasks, language and speech, analysis, synthesis, cognitive development.*

Mustaqillikka erishgandan so'ng xalqimiz yangi tarixiy davrga qadam qo'ydi. Bu esa, o'z navbatida, ta'lim jarayoniga, jumladan, boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitishning maqsad va vazifalariga yangicha yondashishni taqozo etadi.

Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning faqat bilim egallashi emas, balki mustaqil va ijodiy fikrlash qobiliyatini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy tafakkurini

rivojlantiruvchi mashqlar ularning kelajakdagi muvaffaqiyatiga zamin yaratadi. Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida kreativ fikrlashni shakllantirish o'quvchilarning o'z fikrlarini erkin ifodalashi, mustaqil xulosa chiqarishi va yangilik yaratishga intilishiga yordam beradi.

Pedagogik asoslarda kreativlikni rivojlantirish ta'limning asosiy maqsadlaridan biri bo'lib, o'quvchilarni faol tinglovchi va mustaqil o'rganuvchiga aylantirishga yordam beradi. Bu esa ularning nafaqat akademik bilimlarini, balki hayotiy ko'nikmalarini rivojlantirishga zamin yaratadi. Ta'lim jarayonida kreativ yondashuvni qo'llash orqali o'quvchilarning qiziqishlari va intilishlari rivojlanib, ularda o'z-o'zini anglash va o'ziga ishonch tuyg'ulari shakllanadi. Kreativlikka asoslangan darslarda innovatsion metodlardan foydalanish o'quvchilar uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochadi. Bu esa ularni bilim olishda mustaqil va yangicha yondashuvlarni qidirishga undaydi.

Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning shaxs sifatida shakllanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, ona tili darslari nafaqat savodxonlikni oshirish, balki o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Shu sababli ta'lim jarayonida o'quvchilarning tafakkurini rivojlantiruvchi turli topshiriqlardan foydalanish zarur hisoblanadi.

Tafakkur – bu insonning borliqni anglash, tahlil qilish, umumlashtirish va xulosa chiqarish jarayonidir. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tafakkurni shakllantirish esa o'qituvchining to'g'ri tashkil etilgan ta'lim jarayoni orqali amalga oshiriladi. Ona tili darslarida qo'llaniladigan topshiriqlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashiga, mantiqiy xulosa chiqarishiga hamda nutqini rivojlantirishga yordam beradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tafakkurni rivojlantirish ta'limning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Tafakkur rivojlangan sari o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasi ham ortadi. Ona tili darslari esa bu jarayon uchun eng qulay muhit yaratadi, chunki til orqali o'quvchi fikrini ifodalaydi, tahlil qiladi va umumlashtiradi. Tafakkurni rivojlantiruvchi topshiriqlar o'quvchilarni quyidagi faoliyatlarga jalb qiladi:

- mustaqil fikr yuritish;
- taqqoslash va tahlil qilish;
- sabab-oqibat bog'lanishlarini aniqlash;
- umumlashtirish va xulosa chiqarish.

Natijada o'quvchilarda ijodiy va mantiqiy fikrlash ko'nikmalari shakllanadi.

1. Tahliliy topshiriqlar

Bunday topshiriqlarda o'quvchilar matnni tahlil qiladi, so'zlarning ma'nosini izohlaydi yoki gap tuzilishini aniqlaydi. Masalan:

- matndan asosiy fikrni topish;
- gapdagi so'zlarning vazifasini aniqlash;
- o'xshash va farqli jihatlarni topish.

2. Ijodiy topshiriqlar

Ijodiy topshiriqlar o'quvchilarning tasavvurini va erkin fikrlashini rivojlantiradi. Masalan:

- rasm asosida hikoya tuzish;
- berilgan so'zlardan gap yoki matn tuzish;
- hikoyaning davomiy qismini o'ylab topish.

3. Mantiqiy topshiriqlar

Bu topshiriqlar o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi. Masalan:

- ortiqcha so'zni topish;
- so'zlarni ma'no jihatidan guruhlash;
- sabab va natijani aniqlash.

4. Muammoli topshiriqlar

Muammoli vaziyat yaratish orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlashi rag'batlantiriladi. Bunday topshiriqlar o'quvchilarni muammoni tahlil qilishga va yechim topishga undaydi.

Didaktik o'yinlar boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun ayniqsa samarali hisoblanadi. Chunki o'yin jarayonida o'quvchilar faol bo'ladi, fikrlaydi va yangi

bilimlarni oson o'zlashtiradi.

Bunday topshiriqlar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'quvchi faqat tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki uni izlab topuvchi va tahlil qiluvchi shaxsga aylanadi.

Xulosa

Boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limida tafakkurni rivojlantiruvchi topshiriqlardan foydalanish o'quvchilarning intellektual rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Bunday topshiriqlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashini shakllantiradi, nutqini rivojlantiradi hamda ta'lim samaradorligini oshiradi. Shu sababli ona tili darslarini tashkil etishda o'qituvchilar tafakkurni rivojlantiruvchi mashq va topshiriqlardan keng foydalanishlari zarur. Bu esa kelajakda fikrlaydigan, ijodkor va bilimli yoshlarni tarbiyalashga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR

1. Fuzayilov S, Xudoyberganova M, Yo'ldosheva Sh. 3-sinf uchun ona tili darslik Toshkent: "O'qituvchi", 2019.-152bet
2. Hamroev A. R. Modeling activities of teachers when designing creative activities of students //European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences. – 2019. – T. 2019.
3. Kamroev A. STUDENTS'CREATIVE ACTIVITIES IN DESIGNING MOTHER TONGUE EDUCATION //Scientific Bulletin of Namangan State University. – 2019. – T. 1. – №. 7. – C. 285-296.
4. Adizov B. R., Khamroev A. R. Modeling activities of teachers when designing creative activities of students //Ilmiy xabarnoma. – C. 69.
5. Azimov Y. Hamroyev A//Husnixat va uni oqitish usuliyoti (Maruza matnlari). – 2003.
6. Хамраев А. Моделирование деятельности учителя при проектировании творческой деятельности учащихся //Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. – 2018. – №. 2. – С. 23-26.
7. ҲАМРОЕВ А. БОШЛАНҒИЧ СИНФ ОНА ТИЛИ ТАЪЛИМИДА ЎҚУВЧИЛАРНИНГ ИЖОДИЙ ФАОЛИЯТИНИ ЛОЙИҲАЛАШТИРИШ

МЕТОДИК МУАММО СИФАТИДА //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ
(buxdu.uz). – 2021. – Т. 1. – №. 1.

8. Hamroyev A. R. Designing students' creative activity in primary school mother tongue education as a methodological problem //Middle European Scientific Bulletin. – 2021. – Т. 11.